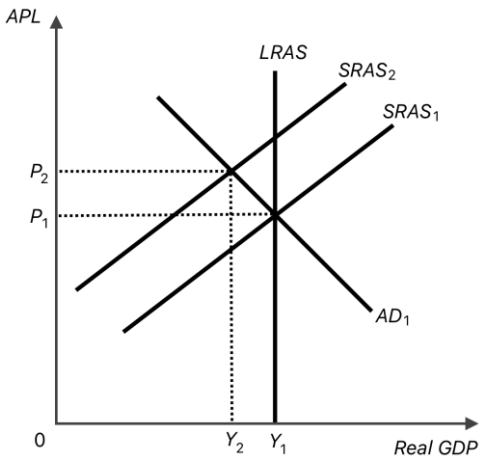

**2026 M. PAKARTOTINĖS SESIJOS
 EKONOMIKOS IR VERSLUMO VALSTYBINIO BRANDOS EGZAMINO II DALIES
 KANDIDATŲ DARBŲ VERTINIMO INSTRUKCIJA**

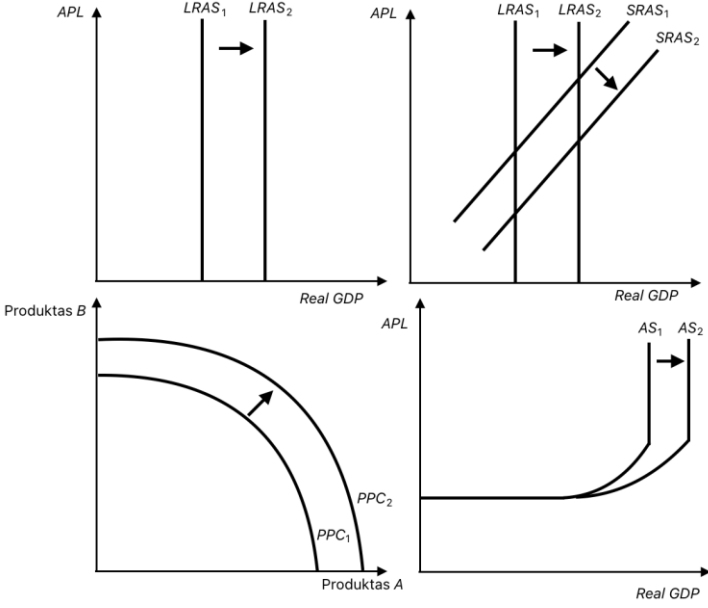
Maksimalus įvertinimas – 60 taškų. Vertintojas privalo vertinti tiksliai pagal pateiktą vertinimo instrukciją. Žvaigždute (*) pažymėtų klausimų atsakymai gali būti suformuluoti ir kitais žodžiais, svarbu, kad atsakymas savo esme būtų teisingas. Skliaustuose () yra pateikti atsakymų paaiškinimai. Pasviruoju brūkšniu (/) atskirti galimi teisingi atsakymai.

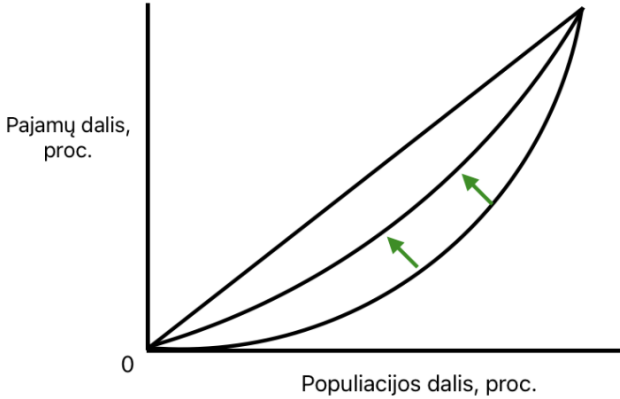
Kl. Nr.	Teisingas atsakymas	Taškai	Pastabos
1 struktūrinis klausimas			
1.1. *	Recesija – tai ekonominio nuosmukio laikotarpis, kai šalies bendrasis vidaus produktas (BVP) mažėja bent du iš eilės einančius ketvirčius. <i>Galimi ir kiti teisingi atsakymai.</i>	1	1 taškas už teisingą atsakymą.
1.2. *	<i>Nedarbo rūšis:</i> Ciklinis nedarbas. <i>Paiškinimas:</i> <i>Galimi atsakymai:</i> • Ekonominio nuosmukio laikotarpiu mažėja visuminė paklausa, todėl įmonės sumažina gamybos apimtį ir atleidžia dalį darbuotojų, dėl to didėja ciklinis nedarbas. • Esant ekonominiam nuosmukiui, sumažėja realioji gamybos apimtis / realusis BVP, todėl įmonėms reikia mažiau darbo jėgos, mažėja darbo paklausa ir didėja ciklinis nedarbas. • Ekonominio nuosmukio laikotarpiu dėl mažėjančios visuminės paklausos ekonomikoje įmonės neišnaudoja gamybos pajėgumų ir mažina darbo vietų skaičių, todėl auga ciklinis nedarbas. <i>Galimi ir kiti teisingi atsakymai.</i>	2	Po 1 tašką už teisingą atsakymą.
1.3. *	<i>Grynojo eksporto vertės pokytis:</i> 12,7 mlrd. Lt, arba 12 700 000 000 Lt. <i>Poveikis prekybos balansui:</i> <i>Galimi atsakymai:</i> • Prekybos deficitas sumažėjo. • Prekybos balansas pagerėjo. <i>Galimi ir kiti teisingi atsakymai.</i>	2	Po 1 tašką už teisingą atsakymą.

Kl. Nr.	Teisingas atsakymas	Taškai	Pastabos
1.4. *	<i>Galimi atsakymai:</i> - Disinfliacija – tai infliacijos tempo lėtėjimas. - Disinfliacija – tai ekonominė situacija, kai kainos vis dar kyla, bet mažesniu tempu nei anksčiau. <i>Galimi ir kiti teisingi atsakymai.</i>	1	1 taškas už teisingą atsakymą.
1.5.	Stabdančioji fiskalinė politika / fiskalinė politika.	1	1 taškas už teisingą atsakymą.
1.6.	Nedarbas ir infliacija.	1	1 taškas už teisingą atsakymą.
1.7. *	<i>Automatinis stabilizatorius:</i> <i>Galimi atsakymai:</i> - Gyventojų pajamų mokestis (GPM). - Nedarbo išmokos. <i>Paaškinimas:</i> <i>Galimi atsakymai:</i> - Mažėjant gyventojų pajamoms, ekonominio nuosmukio laikotarpiu automatiškai sumažėja sumokamas GPM (nes dalies gyventojų pajamoms taikomas mažesnis ribinis mokesčio tarifas / sumažėja sumokamas mokesčio dydis), todėl sušvelninamas neigiamas poveikis disponuojamosioms pajamoms ir vartojimui. - Didėjant nedarbui, automatiškai išauga valstybės išlaidos nedarbo išmokoms; šios išmokos padeda palaikyti namų ūkių pajamas ir vartojimą, todėl sušvelnina visuminės paklausos mažėjimą. <i>Galimi ir kiti teisingi atsakymai.</i>	2	Po 1 tašką už teisingą atsakymą. (Paaškinimas turi būti logiškas ir susietas su įvardytu automatinio stabilizatoriumi.)
2 struktūrinis klausimas			
2.1.	2015 m.	1	1 taškas už teisingą atsakymą.
2.2.	1522 Eur.	1	1 taškas už teisingą atsakymą.
2.3.	$\frac{139,5 - 116,5}{116,5} \cdot 100 \% \approx 19,74 \%$	1	1 taškas už teisingą skaičiavimą ir atsakymą.
2.4.	$2000 \cdot \frac{111,3}{152,2} \approx 1462,55 \text{ Eur.}$	1	1 taškas už teisingą skaičiavimą ir atsakymą.

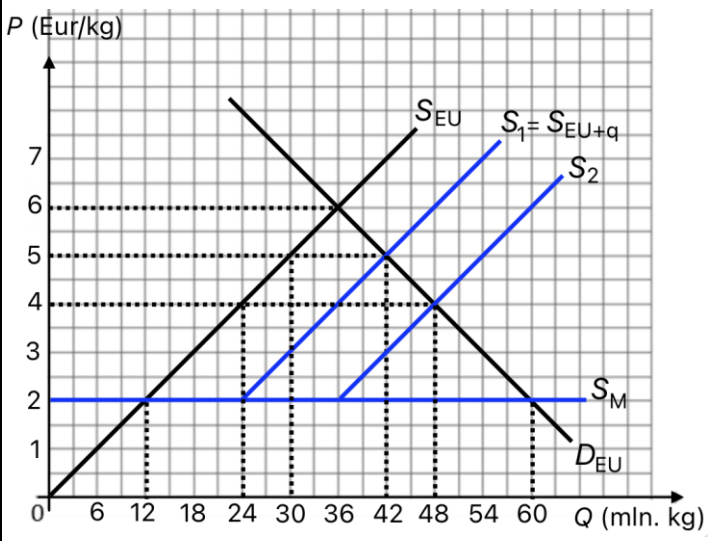
Kl. Nr.	Teisingas atsakymas	Taškai	Pastabos
2.5. *	<i>Priemonė:</i> <i>Galimi atsakymai:</i> • Bazinės palūkanų normos didinimas. • Privalomųjų atsargų normos didinimas. <i>Paaiškinimas:</i> <i>Galimi atsakymai:</i> • Padidinus bazinę palūkanų normą, skolinimasis tampa brangesnis, mažėja namų ūkių vartojimas ir įmonių investicijos, todėl mažėja visuminė paklausa ir infliacija. • Aukštesnės palūkanų normos skatina gyventojus daugiau taupyti ir mažiau vartoti, todėl mažėja visuminė paklausa, kartu ir infliacija. • Padidinus privalomųjų atsargų normą, komerciniai bankai privalo didesnę dalį indėlių laikyti kaip atsargas, todėl sumažėja bankų galimybės teikti paskolas. Dėl mažesnio kreditavimo namų ūkiai ir įmonės riboja vartojimą ir investicijas, todėl mažėja visuminė paklausa, o tai prisideda prie infliacijos mažėjimo. <i>Galimi ir kiti teisingi atsakymai.</i>	2	Po 1 tašką už teisingą atsakymą. (Paaiškinimas turi būti logiškas ir susietas su ekonomine politika.)
2.6. *	<i>Galimi atsakymai:</i> • Gamybos kaštų padidėjimas. • Energijos (naftos, dujų) kainų padidėjimas. • Žaliavų kainų augimas. • Netiesioginių mokesčių padidėjimas. • Neigiami pasiūlos šokai (pvz., geopolitiniai konfliktai). <i>Galimi ir kiti teisingi atsakymai.</i>	1	1 taškas už teisingą atsakymą.
2.7.		2	1 taškas už teisingai nubrėžtą ir pažymėtą $SRAS_2$ kreivę. (Jei į kairę paslenkamos ir $SRAS_1$, ir $LRAS$ kreivės, įskaityti kaip teisingą atsakymą.) 1 taškas už teisingai pažymėtą naująjį kainų lygį (P_2) ir realųjį BVP (Y_2).

Kl. Nr.	Teisingas atsakymas	Taškai	Pastabos
2.8. *	<i>Galimi atsakymai:</i> - Namų ūkiai dabar vartoja daugiau, nes tikisi kainų augimo ateityje. - Namų ūkiai paankstina pirkinius (perka dabar), kol kainos dar mažesnės. - Siekdami apsaugoti santaupas nuo nuvertėjimo, namų ūkiai perka daugiau ilgalaikio vartojimo prekių (pvz., buitinės technikos, automobilių). <i>Galimi ir kiti teisingi atsakymai.</i>	1	1 taškas už teisingą atsakymą.
3 struktūrinis klausimas			
3.1.	Gyventojų pajamų mokestis (GPM).	1	1 taškas už teisingą atsakymą.
3.2.	$6,832 + 2,181 = 9,013$ mlrd. Eur. $9,013 / 17,980 \cdot 100 \% \approx 50,13$ proc.	1	1 taškas už teisingą skaičiavimą ir atsakymą.
3.3. *	<i>Akcizo mokestis yra: Regresinis.</i> <i>Paaiškinimas:</i> <i>Galimi atsakymai:</i> - Mažesnes pajamas gaunantys asmenys akcizams išleidžia santykinai didesnę pajamų dalį nei asmenys, gaunantys dideles pajamas. - Akcizas nėra susietas su pajamų dydžiu, visi vartotojai už tą patį prekės kiekį sumoka vienodą akcizo sumą, todėl mažesnes pajamas gaunantiems asmenims jis sudaro didesnę jų pajamų dalį. <i>Galimi ir kiti teisingi atsakymai.</i>	2	Po 1 tašką už teisingą atsakymą. (Paaiškinimas turi būti logiškas ir susietas su akcizo mokesčio regresyvumu.)
3.4.	$(23,1 - 17,98) / 84 \cdot 100 \approx 6,1$ proc.	1	1 taškas už teisingą skaičiavimą ir atsakymą.
3.5. *	<i>Galimi atsakymai:</i> - Šviesti visuomenę apie mokesčių naudą (viešosios kampanijos, edukacija mokyklose). - Didinti pasitikėjimą valstybe, gerinant viešųjų paslaugų kokybę. - Stiprinti mokesčių kontrolę. - Mažinti atsiskaitymus grynaisiais, skatinant mokėjimus kortele ar pavedimu.	2	Po 1 tašką už teisingą atsakymą.

Kl. Nr.	Teisingas atsakymas	Taškai	Pastabos
	• Supaprastinti mokesčių deklaravimą smulkiajam verslui. • Diegti elektronines sąskaitas ir kasos sistemas, kurios automatiškai perduoda duomenis mokesčių administratoriui. • Didinti baudas už nelegalią veiklą. • Mažinti mokesčių tarifus, kad didėtų paskatos veiklą vykdyti legaliai ir mokėti mokesčius. <i>Galimi ir kiti teisingi atsakymai.</i>		
3.6. *	<i>Galimi atsakymai:</i> The figure contains four graphs illustrating shifts in economic curves: Top Left: A graph with APL on the vertical axis and Real GDP on the horizontal axis. It shows two vertical Long-Run Aggregate Supply (LRAS) curves, LRAS₁ and LRAS₂, with an arrow pointing from LRAS₁ to LRAS₂, indicating a rightward shift. Top Right: A graph with APL on the vertical axis and Real GDP on the horizontal axis. It shows two vertical LRAS curves (LRAS₁ to LRAS₂) and two upward-sloping Short-Run Aggregate Supply (SRAS) curves (SRAS₁ to SRAS₂), both shifting to the right. Bottom Left: A graph with Produktas B on the vertical axis and Produktas A on the horizontal axis. It shows two concave Production Possibility Curves (PPC), PPC₁ and PPC₂, with an arrow pointing from PPC₁ to PPC₂, indicating an outward shift. Bottom Right: A graph with APL on the vertical axis and Real GDP on the horizontal axis. It shows two upward-sloping AS curves, AS₁ and AS₂, with an arrow pointing from AS₁ to AS₂, indicating a rightward shift. <i>LRAS slenkasi į dešinę pusę. Svarbi kryptis, bet ne atstumas. Priimti ir kitus tinkamus grafikus (pavyzdžiui, AD slenkasi kartu su SRAS į dešinę).</i>	3	1 taškas už teisingai pažymėtas ašis. 1 taškas už teisingai nubrėžtą ir pažymėtą pradinę LRAS / Keinso AS / PPC kreivę. 1 taškas už teisingą LRAS / Keinso AS / PPC kreivės poslinkį tinkama kryptimi ir teisingai pažymėtą kreivę. (Jeigu kreivių pavadinimai sunumeruoti skaičiais eilės tvarka, kreivės krypties pokyčio nurodyti nereikia (ir atvirkščiai).)
4 struktūrinis klausimas			
4.1.	Europos Sąjungoje (ES).	1	1 taškas už teisingą atsakymą.
4.2. *	<i>Galimi atsakymai:</i> • Senatvės pensija. • Netekto darbingumo (invalidumo) pensija. • Našlaičių / našlių pensija. • Nedarbo išmoka. • Ligos išmoka. • Motinystės / tėvystės išmoka. • Vaiko pinigai (vaiko išmoka). • Socialinė pašalpa (piniginė socialinė parama). • Būsto šildymo kompensacija.	1	1 taškas už teisingą atsakymą.

Kl. Nr.	Teisingas atsakymas	Taškai	Pastabos
	• Vienkartinė išmoka gimus vaikui. • Stipendija. <i>Galimi ir kiti teisingi atsakymai.</i>		
4.3. *	<i>Gali prisidėti prie pajamų nelygybės didėjimo, nes:</i> <i>Galimi atsakymai:</i> • Dėl globalizacijos didėja aukštos kvalifikacijos darbuotojų paklausa, todėl jų atlyginimai auga greičiau nei žemos kvalifikacijos darbuotojų. • Įmonės gali perkelti darbo vietas į pigesnės darbo jėgos šalis, todėl dalis vietinių darbuotojų gali prarasti dalį pajamų arba darbą. • Žemesnės kvalifikacijos darbuotojams tampa sunkiau konkuruoti su pigesne darbo jėga iš kitų šalių, dėl to jie gali prarasti darbą. • Tarptautinė konkurencija gali lemti kai kurių vietinių įmonių bankrotą, todėl dalis darbuotojų gali prarasti pajamas. <i>Gali prisidėti prie pajamų nelygybės mažėjimo, nes:</i> <i>Galimi atsakymai:</i> • Darbo jėgos paklausos augimas dėl globalios prekybos mažina nedarbą, todėl daugiau žmonių gauna darbo pajamų. • Migracija į aukštesnių pajamų šalis leidžia darbuotojams uždirbti daugiau, o jų siunčiamos pinigų perlaidos didina šeimų pajamas. • Technologijų ir žinių sklaida gali didinti darbuotojų produktyvumą, o tai sudaro prielaidas augti jų darbo užmokesčiui. <i>Galimi ir kiti teisingi atsakymai.</i>	2	Po 1 tašką už teisingą paaiškinimą, susiejant globalizaciją su pajamų nelygybės didėjimu ir mažėjimu.
4.4.		3	1 taškas už teisingai pažymėtą ašis. 1 taškas už teisingai nubrėžtą pradinę Lorencio kreivę. 1 taškas už teisingai nubrėžtą naująją Lorencio kreivę, padidinus minimaliąją mėnesinę algą ir poslinkio krypties nurodymą.

Kl. Nr.	Teisingas atsakymas	Taškai	Pastabos
4.5. *	<i>Galimi atsakymai:</i> - Šešėlinėje ekonomikoje dirbantys asmenys nemoka mokesčių, todėl valstybė surenka mažiau pajamų, skirtų perskirstyti per socialines išmokas, o tai didina pajamų skirtumus. - Šešėlyje dirbantys darbuotojai dažnai gauna mažiau socialinių garantijų, todėl ilginiui jų pajamos būna mažesnės. <i>Galimi ir kiti teisingi atsakymai.</i>	1	1 taškas už teisingą atsakymą.
4.6. *	Absolūtus skurdas siejamas su bazinių poreikių patenkinimu, o santykinis – su pajamų skirtumais visuomenėje. <i>Galimi ir kiti teisingi atsakymai.</i>	1	1 taškas už teisingą atsakymą.
4.7. *	<i>Galimi atsakymai:</i> - Švietimas, ikimokyklinis ugdymas. - Sveikatos priežiūra. - Profesinis mokymas, perkvalifikavimo paslaugos. - Užimtumo tarnybų paslaugos. <i>Galimi ir kiti teisingi atsakymai.</i>	1	1 taškas už teisingą atsakymą.
5 struktūrinis klausimas			
5.1. *	<i>Galimi atsakymai:</i> - Siekis apsaugoti vietos gamintojus nuo užsienio gamintojų konkurencijos. - Siekis išsaugoti darbo vietas šalyje. - Nacionalinio saugumo tikslai (pvz., strateginių ekonomikos šakų apsauga). - Siekis sumažinti prekybos deficitą. <i>Galimi ir kiti teisingi atsakymai.</i>	2	Po 1 tašką už teisingą atsakymą.
5.2. *	<i>Galimi atsakymai:</i> - Importo muitas yra mokestis, taikomas importuojamoms prekėms, o importo kvota – nustatytas maksimalus leidžiamas importo kiekis. - Muito pajamos visada atitenka valstybei, o kam atitenka kvotos pajamos, priklauso nuo importo licencijų paskirstymo tvarkos. <i>Galimi ir kiti teisingi atsakymai.</i>	1	1 taškas už teisingą atsakymą.

Kl. Nr.	Teisingas atsakymas	Taškai	Pastabos
5.3.	12 mln. kg, arba 12 000 000 kg.	1	1 taškas už teisingą atsakymą.
5.4.	150 mln. Eur, arba 150 000 000 Eur.	1	1 taškas už teisingą atsakymą.
5.5.	$2 \cdot 60 - 6 \cdot 36 = -96$ mln. Eur, arba $-96\,000\,000$ Eur.	1	1 taškas už teisingą skaičiavimą ir atsakymą.
5.6.	 Naujoji pasiūlos kreivė turi tiksliai atspindėti 12 mln. kg padidėjusį importo kiekį.	1	1 taškas už tiksliai nubrėžtą ir pažymėtą naująją pasiūlos kreivę.
5.7. *	<i>Poveikis ES gamintojams:</i> <i>Galimi atsakymai:</i> • Gali didėti konkurencija ES medaus gamintojams. • ES medaus gamintojų pardavimai gali mažėti. • Gali mažėti ES medaus gamintojų pajamos. • Dalis ES medaus gamintojų gali pasitraukti iš rinkos. <i>Poveikis ES vartotojams:</i> <i>Galimi atsakymai:</i> • Gali didėti medaus pasirinkimas. • Vartotojai už medų gali mokėti mažiau. • Daugiau vartotojų gali nusipirkti medaus. <i>Galimi ir kiti teisingi atsakymai.</i>	2	Po 1 tašką už teisingą atsakymą.
5.8. *	<i>Galimi atsakymai:</i> • Klimato kaita. • Šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisija.	1	1 taškas už teisingą atsakymą.

Kl. Nr.	Teisingas atsakymas	Taškai	Pastabos
	● Metano emisija. ● Miškų kirtimas. ● Biologinės įvairovės nykimas. ● Dirvožemio erozija. ● Vandens tarša. ● Oro tarša. ● Ekosistemų nykimas. ● Vietos bendruomenių išstūmimas. <i>Galimi ir kiti teisingi atsakymai.</i>		
6 struktūrinis klausimas			
6.1. *	<i>Galimi atsakymai:</i> ● Ekonominė plėtra – tai ilgalaikis šalies ekonomikos augimo procesas, apimantis ne tik BVP didėjimą, bet ir gyvenimo lygio, švietimo bei sveikatos rodiklių gerėjimą. <i>Galimi ir kiti teisingi atsakymai.</i>	1	1 taškas už teisingą atsakymą.
6.2.	<i>Galimi atsakymai:</i> ● Sumažinti skurdą. ● Sumažinti badą. ● Gera sveikata ir gerovė. ● Kokybiškas išsilavinimas. ● Lyčių lygybė. ● Švarus vanduo ir higiena. ● Prieinama ir švari energija. ● Deramas darbas ir ekonominis augimas. ● Pramonė, inovacijos ir infrastruktūra. ● Sumažinti nelygybę. ● Darnūs miestai ir bendruomenės. ● Atsakingas vartojimas ir gamyba. ● Sušvelninti klimato kaitos poveikį. ● Gyvybė vandenyse. ● Gyvybė žemėje. ● Taika ir teisingumas, stiprios institucijos. ● Partnerystė įgyvendinant tikslus.	2	Po 1 tašką už teisingą atsakymą.
6.3. *	<i>Galimi atsakymai:</i> ● Mažėjant gimstamumui, ateityje mažės darbo jėgos pasiūla, todėl lėtės ekonomikos augimas. ● Senstant visuomenei ir didėjant vyresnio amžiaus gyventojų daliai, mažėja dirbančiųjų dalis ekonomikoje, todėl silpnėja ekonomikos augimo potencialas.	1	1 taškas už teisingą atsakymą.

Kl. Nr.	Teisingas atsakymas	Taškai	Pastabos
	Emigruojant darbingo amžiaus gyventojams, mažėja darbo jėgos skaičius, todėl silpnėja ekonomikos augimo potencialas. <i>Galimi ir kiti teisingi atsakymai.</i>		
6.4. *	<i>Galimi atsakymai:</i> <i>Ekonominės politikos priemonė:</i> Vaiko pinigų (universalų išmokų vaikams) didinimas. <i>Argumentas:</i> Didesnė finansinė parama sumažintų vaikų auginimo kaštus ir paskatintų šeimas ryžtis turėti daugiau vaikų. <i>Ribotumas:</i> Vien finansinės paskatos ne visada lemia sprendimą susilaukti vaikų, nes tam didelę įtaką daro karjeros siekiai, vėlyvas šeimos kūrimas ir vertybinės nuostatos. <i>Ekonominės politikos priemonė:</i> Parama būstui įsigyti jaunoms šeimoms. <i>Argumentas:</i> Nuosavas būstas suteikia saugumo jausmą, mažina ekonominį neapibrėžtumą ir skatina šeimos kūrimą. <i>Ribotumas:</i> Parama būstui įsigyti nebūtinai tiesiogiai didina gimstamumą, dėl šios paramos gali augti nekilnojamojo turto kainos. <i>Galimi ir kiti teisingi atsakymai.</i>	3	Po 1 tašką už ekonominės politikos priemonės įvardijimą, logišką (ir su įvardyta priemone susijusį) argumentą ir ribotumą.
6.5. *	<i>Galimi atsakymai:</i> <i>Pavyzdys:</i> Plastiko atliekų perdirbimas. <i>Paaishkinimas:</i> Perdirbant plastiko atliekas į naujus gaminius, mažėja atliekų kiekis ir tausojami gamtos ištekliai. <i>Pavyzdys:</i> Elektronikos prietaisų taisymas. <i>Paaishkinimas:</i> Taisant elektronikos prietaisus, mažinamas atliekų kiekis ir išteklių eikvojimas, skatinamas tvaresnis vartojimas. <i>Pavyzdys:</i> Automobilių dalijimosi platformų kūrimasis. <i>Paaishkinimas:</i> Dalijimasis automobiliais skatina efektyviau naudoti turtą, prisideda prie tvaraus miestų vystymosi. <i>Pavyzdys:</i> Daugkartinių pakuočių naudojimas. <i>Paaishkinimas:</i> Naudojant daugkartines pakuotes mažinama tarša ir saugoma aplinka. <i>Pavyzdys:</i> Biologinių atliekų panaudojimas biodujų gamybai. <i>Paaishkinimas:</i> Naudojant biologines atliekas biodujoms gaminti, mažinamas sąvartynų	2	1 taškas už tinkamą žiedinės ekonomikos pavyzdį. 1 taškas už logišką paaiškinimą, susietą su tvarumu. (Priimtini įvairūs žiedinės ekonomikos pavyzdžiai ar veiklos, jei aiškiai nurodomas jų ryšys su tvarumu.)

Kl. Nr.	Teisingas atsakymas	Taškai	Pastabos
	skaičius ir skatinamas atsinaujinančių energijos išteklių naudojimas. <i>Galimi ir kiti teisingi atsakymai.</i>		
6.6.	<i>Galimi atsakymai:</i> • Darbo pasiūla mažėjo (jeigu nurodyti bet kurie metai nuo 2004 iki 2018 m.). • Darbo pasiūla didėjo (jeigu nurodyti bet kurie metai nuo 2019 m.).	1	1 taškas už teisingą atsakymą.